

Bojkot a vyloučení ze společnosti

Hospodářský bojkot Židů hrál v antisemitské propagandě velkou roli. Byl zdůvodňován jejich údajnou negativní úlohou v moderním hospodářství. Židům se vyčítaly jak záporné vlastnosti (podvody, chamtivost atd.), tak i vlastnosti kladné (píle, střídmost, šetrnost). Antisemité argumentovali židovským vlivem v bankovníctví, finančnictví, průmyslu a obchodu a vykreslovali ohrožení českého národa ze strany židovského (či německo-židovského) hospodářského působení. Výzvy k bojkotu se staly běžnou součástí nacionalistické a antisemitské propagandy. Vytlačení Židů z hospodářského života by však vedlo též k jejich úplnému vyloučení ze společnosti. Bojkot Židů proto také antisemitům pomáhal redefinovat vlastní (v tomto případě českou) národní společnost tak, aby jejími příslušníky mohli být pouze etničtí Češi.

➔ [Holocaust a lidské chování >](#)
„Ghetto bez zdi“, s. 303

„Svůj k svému“

Populární heslo „svůj k svému“ ztělesňovalo radikální nacionalismus konce 19. století a první poloviny 20. století. Výraz „svůj k svému“ měl být údajně původně odvozen od projevu Františka Palackého z roku 1871, v němž vyzdvihoval význam společného slovanského jazyka a citovou soudržnost Čechů a Slovanů. S agresivním nacionalismem 80. a 90. let mělo Palackého heslo – navíc původně doplněné o dovětek „a vždy dle pravdy“ – jen pramálo společného. V poslední čtvrtině 19. století bylo toto heslo proměněno v mobilizační slogan, který prosazoval radikální nacionalistické koncepty, přizívoval národnostní konflikt a propagoval hospodářský a sociální bojkot údajných nepřátel národa, především Židů a Němců.

V roce 1897 byla založena organizace Národní obrana, která si kladla za cíl pod heslem „svůj k svému“ očistit české hospodářství od Němců a Židů. Po výtržnostech v Praze na přelomu listopadu a prosince 1897 byla Národní obrana úřady zakázána.

Numerus clausus

Po první světové válce mělo vylučování Židů často formu početních nebo proporciálních omezení podílu Židů na univerzitách nebo v ekonomickém životě. Tzv. numerus clausus byl například již na počátku 20. let 20. století vyhlášen v Maďarsku nebo ve 30. letech v Polsku. Šířil se však i v dalších zemích střední a východní Evropy a též v Československu zaznívaly hlasy volající po omezení počtu židovských studentů na univerzitách.

Ve vlastním řízení od roku 1847,
Jediný
křesťanský obchod se sukrem
W. BUTTA
v PRAZE, Karlova ulice č. 157-I.,
vedle paláce Clam-Galasa
doporučuje pro každé období nejnovější jemné a dobré látky na kabáty a kalhoty neelegant. vzorků. — Velká zásoba černých látek na čamary a salonní obleky.
Kdo se odvolá na toto inzerát, Z. a vyžije tímto usilov. Křm. obdři zvláštní spzku

Křesťanský závod
modním zbožím pro dámy a pány
Vojtěcha Karáska v Žižkově,
v Husově třídě číslo 47. n. v. e.,
doporučuje hojně zásobené svoje sklady ctičinnému občanstvu.
Dávěry hodným osobám také na splátky.

Ryze český křesťanský podnik.
Pružinky
(péra do botek)
vyrábí a levně nabízí
V. Štil v Krucenburku.
Vzory a ceny na požádání.

188 – Inzeráty zaměřené proti židovským obchodníkům publikované v antisemitském listu *České zájmy*
České zájmy, 15. dubna 1892

Cyril Horáček (1862–1943) byl významný český národohospodář a politik. Stať *Naše hospodářské nedostatky* napsal v počátcích své kariéry a ve formativní době českých antisemitských programů. Horáček (a další tehdejší antisemité) se domníval, že po fázích jazykového a politického národního obrození musí následovat ještě fáze třetí, hospodářská, při níž bude česká národní ekonomika oprostěna od cizích prvků.

České a křesťanské závody v Prostějově.
(Do malého tohoto oznamovatele přijímají se inseráty za 20–30 kr.)

Zivnostníci.	Obchodníci.
Antonín Coufal , klempíř na horním náměstí, doporučuje se ku stavbám a jiným pracím klempířským.	Jesef Berka , sklad modním a střizním zbožím na horním náměstí.
Jan Koukal , pekař v kufceř ul. Denně čerstvé pečivo a přijímá pečení chleba atd., za pečlivého dozoru.	Josef Komárek , má svůj hojně zásobený sklad soli na zámec. nám.
Frant. Neumann , uzenář na dolním náměstí ve vlastním domě, nabízí své zboží pp. hostinským z města Prostějova i okolí.	Frant. Polásek , knihář a obchod galanterním zbožím a prodej příprav pro krejčí, v domě p. Kroutila na dolním náměstí.
Frant. Lošťák , řezník v jatkách, nabízí pp. odběratelům řádnou a solidní obsluhu.	Iguác Šoustal , (dříve Ant. Hlavatý), obchod hodinami, stříbrným zbožím a optickými nástroji pak šicími stroji, doposud na dolním náměstí v domě p. Ar. Weigla; od 1. září 1890 v domě p. Fr. Stuliera vedle jatek naproti „třech králů.“
Josef Dítě , restaurateur v domě p. J. Waita na horním nám. Denně čerstvá jídla a nápoje a velice pečlivá obsluha.	Häusler na dolním náměstí, doporučuje svůj hojně zásobený sklad rukaviček všeho druhu, obchod galanterním zbožím a úprav pro pány.
Frant. Černý , vyrábítel lihovin a hostinský na dolním náměstí (u zlatého lva) doporučuje pp. venkovanům pro dobrou žni za velmi výhodných podmínek všeho druhu lihoviny a hostům řádnou obsluhu.	Tim. Tomaník , obchodník smíšeným zbožím v nádražní třídě, doporučuje svůj hojně zásobený sklad koloniálního zboží, petroleje, mouky a potravin.
Frant. Souček , stavitel v nádražní třídě nabízí k sdělení projektu a rozpočtu k stavbám domů a silnic atd.	Florian Toman na dol. náměstí, sklad nejjemnější mouky a potravin.

190 – „České a křesťanské závody v Prostějově“

Hlasy z Hané, 3. srpna 1890, s. 6

V různých jazykových smíšených městech, zejména na Moravě, používali čeští nacionalisté bojkot Židů pod heslem „svůj k svému“ k získání moci. Nejznámějším příkladem byl Prostějov, kde čeští nacionalisté od počátku 80. let 19. století – především před volbami – propagovali bojkot místních Židů (kteří měli jistou váhu v nerovném volebním systému, v němž byli voliči rozděleni do skupin podle výše odváděných daní). Když pak česká strana za pomoci antisemitismu na počátku 90. let opravdu ovládla prostějovskou radnici, stalo se to velkou inspirací pro další moravská města.

Naši nebo jizy?
Židé v českém 20. století

„Obchod jest u nás doménou židovstva. Národ židovský má vrozené vlohy k obchodu, duchapřítomnost, bystrost, vypočítavost, vytrvalost a neodbytnost znamenité jej k tomu kvalifikují. Poslouchejte rozhovor dvou Židů, obchod bude vždy jeho předmětem a i v každém jiném povolání jest Žid v první řadě dobrým obchodníkem.“

„Svůj k svému!‘ Již veliký Palacký heslo toto učinil svou životní zásadou, on dobře viděl do budoucnosti, co nám schází. Jest to bezohledná emancipace od hospodářské závislosti na živlech cizích, nám nepřátelských.“

„Mát národ židovský tak zvláštní vlastnosti plemenné, že jakmile přijde ve styk s jakýmkoliv národem jiným, působí na jeho poměry hospodářské a sociální rozkladně. Jakmile tudíž moderní liberální zákonodárství odstranilo výjimečné hospodářské zákony židovské a učinilo Židy v každém směru rovnými občanům ostatním, ihned počala objevovati se rozkladná jejich činnost.“

„Jen ta povolání, kde lze počítati, spekulovati, lehce získati a peněžní moci nabyti jsou útlukem, ale zároveň i panstvím židovstva, a každá soutěž v oborech těchto jest s nimi trvale nemožna. Tržba zejména v jistých oborech, peněžnictví, úvěrnictví, bursovnictví, ale i advokacie, žurnalistika, atd. jsou toho důkazem.“

„Od velikých transakcí našich peněžních ústavů, továren a obchodů až do nejdrobnějších konsumních potřeb našich namnoze ještě neuvědomělých hospodyní, vše proniknuto musí býti zásadou ‚svůj k svému‘.“

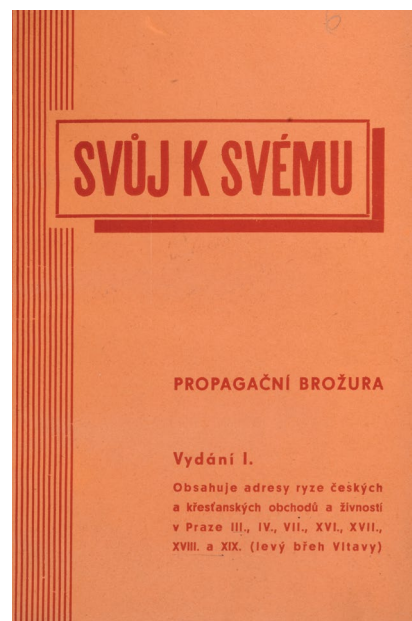
„Myšlenka hospodářské emancipace proniknouti musí každého jednotlivce, každý ve vlastním kruhu své hospodářské působnosti musí účelně a vědomě ve smyslu myšlenky této jednati a působiti, v hospodářských stycích svých s ostatními myšlenku tuto propagovati, tak aby vešla v krev a maso celého národa a slovo aby učiněno bylo tělem.“

Chrudim 1894, s. 17–18, 53–56

191 – Leták vyzývající k bojkotu židovských obchodníků, Kyjov 1893

Moravský zemský archiv v Brně

192 – Svůj k svému

Praha 1938

Originál uložen v Národní knihovně České republiky

Obsahuje adresy ryze českých a křesťanských obchodů a živností v Praze III., IV., VII., XVI., XVII., XVIII., a XIX. (levý břeh Vltavy)

Okresní politické správě

v Uhřetěvsi

Jménem veskerých svých členů protestuje
podepsaná organizace proti tomu, by židovský
obchodník v Uhřetěvsi, byl jmenován
komisariárem obilím pro Uhřetěvsi.

My, jako občané naší republiky, povinnost
svou plně vykonáme, a odvedeme to, co odvésti má,
ne, nepotřebujíc nad sebou kontroly židovského
obchodníka, an jest to pro nás přímo urážkou,
když vedoucí úředníci naší dávají nás kontrolovati
židy, kteří před rokem byli lokaji Rakouska.

Žádáme proto výslovně, by jmenování Poláčka
komisariárem bylo zrušeno.

V Uhřetěvsi, dne 6. září 1919.

Místní organizace
Republikánské strany československého venkova
v Uhřetěvsi.